

Wojciech Włodarkiewicz

Lwowska placówka polskiego wywiadu wojskowego

Przegląd Historyczno-Wojskowy 13 (64)/2 (240), 179-184

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE I OMÓWIENIA

Lwowska placówka polskiego wywiadu wojskowego

Krzysztof Danielewicz, *Lwowska ekspozytura wywiadu. Działalność Ekspozytury nr 5 SG we Lwowie w latach 1921–1939*, Toruń 2011

Działalność polskiego wywiadu wojskowego w latach 1918–1939 była już wielokrotnie analizowana przez historyków. Ich aktywność badawcza do 1989 r. skupiała się jednak na kierunku zachodnim: zwalczaniu działalności wywiadu niemieckiego, rozpoznaniu potencjału militarne go sąsiada, głównie w latach 1933–1939¹. O rozpoznaniu zagrożenia Rzeczypospolitej ze strony III Rzeszy pisał Aleksander Woźny w monografii *Niemieckie przygotowania do wojny z Polską w ocenach polskich naczelnych władz wojskowych w latach 1933–1939* (Warszawa 2000) oraz Henryk Cwiąg, autor monografii *W tajnej służbie II Rzeczypospolitej. Wywiad Polski wobec Niemiec w latach 1918–1939* (Częstochowa 2009).

Kierunek wschodni nie budził natomiast tak wielkiego zainteresowania badaczy. Szczególnie zaniedbana pozostawała problematyka działalności polskiego wywiadu wojskowego przeciwko Związkowi Radzieckiemu. Wywiad ten bezpośrednio prowadziły trzy, a następnie dwie ekspozytury centrali polskiego wywiadu wojskowego – Oddziału II Sztabu Głównego (do grudnia 1928 r. Sztabu Generalnego), w tym właśnie Ekspozytura nr 5. Publikacja autorstwa Krzysztofa Danielewicza udanie wypełnia lukę w dotychczasowych badaniach, co tym bardziej warte jest podkreślenia, że autor musiał się uporać z tematyką wielowątkową, trudną zatem do ogarnięcia, a ponadto z niekompletnością i rozproszeniem źródeł. Dotychczas problematyka działalności ekspozytur Oddziału II niemalże nie była podejmowana przez historyków. Wyjątkiem jest przygotowywana obecnie do druku, wysoko oceniona praca doktorska Andrzeja Wszendyrównego „Ekspozytura nr 2 Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego w latach 1929–1939”. Należy przy tym podkreślić, że przed 1990 r. badanie tej tematyki było niemożliwe z powodu cenzury, a także wobec niedostępności źródeł tak krajowych, jak i zagranicznych, zwłaszcza zaś zgromadzonych w archiwach Związku Radzieckiego.

Wartościowe próby wypełniania wspomnianej luki w badaniach historycznych pojawiły się dopiero po 1989 r. Warto tu przede wszystkim przypomnieć prace

¹ L. Gondek, *Wywiad polski w Rzeszy 1933–1939*, Warszawa 1982; W. Kozaczuk, *Bitwa o tajemnice. Służby wywiadowcze Polski i Niemiec 1918–1939*, wyd. 1, Warszawa 1967; wyd. 2, Warszawa 1999.

Andrzeja Peptońskiego² i innych autorów – Mariana Zgórniaka³, Ryszarda Szawłowskiego⁴, Andrzeja Misiuka⁵, Marka Jabłonowskiego czy Jerzego Prochwicza⁶. Władze polityczne i wojskowe II RP swą ocenę zagrożenia ze strony Związku Radzieckiego opierały głównie na materiałach i analizach wywiadu wojskowego, w tym również Ekspozytury nr 5 Oddziału II. Problematyki tej dotyczą publikacje autorstwa niżej podpisanego⁷.

Autor recenzowanej przedstawił początkowy, wojenny etap tworzenia i funkcjonowania polskiego wywiadu, genezę utworzenia Ekspozytury 5 oraz jej działalność w strukturach polskiego wywiadu wojskowego w okresie międzywojennym i w kampanii polskiej 1939 roku. Obie cezury: początkowa (1921 r.) i końcowa (1939 r.) zostały właściwie określone, aczkolwiek, moim zdaniem, celowe byłoby obszerniejsze przeanalizowanie (w odrębnym rozdziale, a co najmniej podrozdziale) działalności wywiadowczej Ekspozytury nr 5 w okresie od marca 1939 do 17 września 1939 r., tudzież losów tej placówki, jej pracowników i współpracowników po agresji Związku Radzieckiego na Polskę.

Kwerendy archiwalne Autora objęły głównie Centralne Archiwum Wojskowe oraz, jakkolwiek w znacznie mniejszym zakresie, Archiwum Akt Nowych, Archiwum Straży Granicznej i Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie. Autor niestety całkowicie pominął zasoby Ośrodka Przechowywania Zbiorów Historyczno-Dokumentacyjnych w Moskwie, stanowiące obecnie część Rosyjskiego Państwowego Archiwum Wojskowego (Rossijskij Gosudarstwiennyj Wojennyj Archiw), gdzie znajdują się cenne akta Ekspozytury nr 5⁸. Część z nich skopiowała Wojskowa Komisja Archiwalna („Kolekcja rosyjska” CAW). Ta sama uwaga dotyczy zasobów Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, które posiada liczący przeszło 1500 kart zespół (sygn. B.I.6.) kilkudziesięciu relacji kierownictwa i oficerów Oddziału II Sztabu Głównego po kampanii polskiej 1939 roku. Zbiory obu tych placówek archiwalnych należałoby zatem wykorzystać przed ewentualnym drugim wydaniem recenzowanej pracy.

² A. Peptoński, *Wywiad polski na ZSRR 1921–1939*, Warszawa 1996; *idem*, *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1920*, Warszawa 1999; *idem*, *Kontrwywiad II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2002; *idem*, *Wywiad a dyplomacja II Rzeczypospolitej*, Toruń 2004; *idem*, *Oddział II Sztabu Generalnego NDWP. Zarys organizacji i działalności (1919–1920)*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1994, nr 1–2.

³ M. Zgórniak, *Polski wywiad wojskowy w 1939 roku, jego oceny sytuacji i wpływ na decyzje militarne i polityczne*, w: *Pax et bellum*, Poznań 1993.

⁴ R. Szawłowski, *Wywiad polski na Związek Sowiecki w 1939 r.*, w: *Europa NIE prowincjonalna. Przemiany na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej (Białoruś, Litwa, Łotwa, Ukraina, wschodnie pogranicze III Rzeczypospolitej Polskiej) w latach 1772–1999*, Warszawa 1999.

⁵ A. Misiuk, *Służby specjalne II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1998.

⁶ M. Jabłonowski, *Formacja specjalna. Korpus Ochrony Pogranicza 1924–1939*, Warszawa 2002/2003; M. Jabłonowski, J. Prochwicz, *Wywiad Korpusu Ochrony Pogranicza 1924–1939*, Warszawa 2003/2004.

⁷ W. Włodarkiewicz, *Przed 17 września 1939 roku. Radzieckie zagrożenie Rzeczypospolitej w ocenach polskich naczelnych władz wojskowych 1921–1939*, Warszawa 2002; *Wrzesień 1939. Radzieckie zagrożenie Rzeczypospolitej w dokumentach, relacjach i wspomnieniach*, wybór i oprac. W. Włodarkiewicz, Warszawa 2005.

⁸ Zespoły: nr 308 Oddział II Sztabu Głównego (Generalnego) Wojska Polskiego – 3391 jednostek archiwalnych, nr 460 Ekspozytura nr 1 Oddziału II w Wilnie – 343 jednostki archiwalne, nr 463 Ekspozytura nr 6 Oddziału II w Brześciu nad Bugiem – 57 jednostek archiwalnych oraz nr 462 Ekspozytura nr 5 Oddziału II we Lwowie – 95 jednostek archiwalnych.

Jakkolwiek wspomniane braki źródłowe nie podważają wartości zasadniczych ustaleń Autora, to jednak, jak sądzę, pozyskanie dodatkowych źródeł z obu tych archiwów mogłyby wzbogacić treść recenzowanej publikacji oraz pogłębić odpowiedzi na pytania badawcze. W sumie zakres kwerend archiwalnych można uznać za wystarczający do opracowania podjętego tematu.

Wśród wykorzystanych publikacji Autor wymienia również 5 opublikowanych zbiorów dokumentów, z których 3 (edycja źródeł pod redakcją Jerzego Kumanieckiego⁹, Janusza Ciska¹⁰ oraz Bogusława Polaka¹¹) wydają się być dla jego badań zupełnie nieprzydatne (nie odwołuje się do nich zresztą w przypisach). Bibliografia zawiera również 7 tytułów pamiętników i wspomnień (publikacja pod redakcją A. Skrzyпка również nie dotyczy podjętego tematu) oraz wymienia liczne opracowania zwarte i artykuły. I tu też pojawiają się wątpliwości. Autor tylko w minimalnym stopniu wykorzystał bowiem prace badaczy dziejów Wojska Polskiego II RP. Na przykład w bibliografii wymienił tylko jedną publikację zwartą autorstwa Piotra Staweckiego i całkowicie pominął prace Lecha Wyszczelskiego. Szkoda, gdyż prace obu tych badaczy byłyby bardzo przydatne do odtworzenia ogólnych realiów funkcjonowania Wojska Polskiego w okresie międzywojennym. Bibliografia została przygotowana niestarannie, czego przykładem jest dwukrotne umieszczenie w niej (raz błędnie w dziale monografii, drugi raz poprawnie w dziale „Pamiętniki i wspomnienia”) publikacji *Wrzesień w relacjach dyplomatów* (wybór i opracowanie A. Skrzypek, Warszawa 1989). Błędem jest także umieszczenie dwóch ważnych dla tematu relacji (ostatniego szefa Oddziału II płk. dypl. Mariana Smoleńskiego¹² oraz I zastępcy szefa Oddziału II płk. dypl. Józefa Englichta¹³) w dziale obejmującym artykuły i przyczynki. Uwaga ta odnosi się także do wydanych drukiem relacji mjr. dypl. Antoniego Szczerbo-Rawicza¹⁴ i mjr. Jana Gurbskiego¹⁵.

Warto w tym miejscu dodać, że Autor nie wykorzystał kilku ważnych dla tematu, niedawno opublikowanych, analiz¹⁶ i relacji autorstwa oficerów Oddziału II: płk. dypl. Jana Ciastonia¹⁷, drugiego zastępcy szefa Oddziału II, oraz mjr. dypl. Rafała L. Protassowickiego¹⁸, kierownika placówki wywiadowczej przy konsulacie RP w Mińsku. Pominął też, co wydaje się szczególnie niezrozumiałe, ogłoszoną

⁹ *Stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z państwem radzieckim 1918–1943. Wybór dokumentów*, red. J. Kumaniecki, Warszawa 1991.

¹⁰ *Sąsiedzi wobec wojny 1920 roku. Wybór dokumentów*, red. J. Cisek, Londyn 1990.

¹¹ *Walka o polską granicę wschodnią 1918–1921. Wybór źródeł*, red. B. Polak, Koszalin 1993.

¹² A. Grzywacz, *Funkcjonowanie Oddziału II Sztabu Głównego w 1939 roku*, „Zeszyty Historyczne” (Paryż) 1998, z. 125, s. 67–100.

¹³ *Oddział II Sztabu Głównego: raport płk. Józefa Englichta*, oprac. A. Grzywacz, „Arcana”, 1999, nr 26, s. 134–153.

¹⁴ *Referat Ordre de Bataille i Dyslokacji Samodzielnego Referatu „Rosja” Oddziału II SG w relacji mjr. dypl. Antoniego Rawicza-Szczerbo*, oprac. W. Włodarkiewicz, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2003, nr 3, s. 97–118.

¹⁵ *Działalność wywiadu Korpusu Ochrony Pogranicza w świetle relacji mjr. Jana Gurbskiego*, oprac. W. Włodarkiewicz, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2002, nr 3, s. 99–119.

¹⁶ W. Włodarkiewicz, *Możliwości wojenne Związku Sowieckiego i Niemiec w 1943 r. w ocenach szefa polskiego wywiadu wojskowego płk. dypl. inż. Jerzego Englichta*, „Mars” 2006, nr 21, s. 209–222.

¹⁷ *Działalność polskiego wywiadu wojskowego w 1939 roku w relacji płk. dypl. Jana Ciastonia*, oprac. W. Włodarkiewicz, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2006, nr 2, s. 135–164.

¹⁸ *Rozpoznanie zagrożenia Rzeczypospolitej ze strony ZSRR. Relacja mjr. dypl. Rafała L. Protassowickiego*, oprac. W. Włodarkiewicz, *ibidem* 2001, nr 2, s. 84–85.

przed 11 laty charakterystykę granicznego Zbrucza, przygotowaną w grudniu 1937 r. przez Ekspozyturę 5 Oddziału II¹⁹.

Konstrukcja pracy nie budzi zastrzeżeń; zastosowane w niej chronologiczno-problemowe ujęcie treści odpowiada właściwości tematu. Praca składa się ze wstępu, czterech obszernych rozdziałów, zakończenia, załączników, bibliografii i indeksu nazwisk (brak jednak indeksu nazw geograficznych). Cennym uzupełnieniem treści pracy są załączniki: 30 dokumentów, 7 tabel, 5 map (barwnych, starannie reprodukowanych i czytelnych), a także 14 schematów organizacyjnych (umieszczone z pogwałceniem porządku chronologicznego). Szkoda wszakże, że wymienione elementy nie zostały ujęte w spisie treści, co utrudnia nieco korzystanie z nich.

Z uznaniem należy zauważyć zamieszczenie w recenzowanej pracy angielskich podsumowań treści poszczególnych rozdziałów, a także wstępu i zakończenia. Rozszerzy to zapewne krąg jej czytelników. Być może należałoby też włączyć rosyjskie tłumaczenie wymienionych fragmentów, a także rosyjsko- i angielskojęzyczne wersje spisu treści.

Pierwszy rozdział pracy (*Geneza i rozwój organizacyjny polskich służb wywiadowczych w latach 1918–1939*) stanowi wprowadzenie do zasadniczych rozważań. Tworzy go jeden (sic!) podrozdział (*Powstanie i rozwój organizacyjny Oddziału II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego 1918–1939*), którego treść w dodatku odpowiada tytułowi rozdziału. Jest to zabieg konstrukcyjny tyleż niezrozumiały co nieporadny. Wątpliwości budzi też sam tytuł podrozdziału, gdyż nie uwzględnia on zmniejszenia roli Sztabu Generalnego pod koniec grudnia 1928 r. i związanej z tym zmiany jego nazwy na Sztab Główny.

W tym fragmencie książki przydatne byłyby m.in. prace wspomnianych już badaczy – Piotra Staweckiego²⁰ i Lecha Wyszczelskiego²¹, którzy te zmiany szczegółowo i kompetentnie wyjaśniają. W omawianym rozdziale zostały podjęte trzy problemy: geneza i rozwój organizacyjny służby wywiadowczej WP w latach 1919–1921, zmiany organizacyjne Oddziału II Sztabu Generalnego (nast. Głównego) i jego ekspozytur w latach 1921–1926 i w następnym okresie – od maja 1926 do 1939 r. Opis struktury organizacyjnej i zadań centrali polskiego wywiadu wojskowego oraz organizacji polskiego wywiadu głębokiego i płytkiego na terytorium Związku Radzieckiego w okresie międzywojennym nie jest zbyt szczegółowy (s. 16–36), aczkolwiek wystarczający jak na potrzeby wprowadzenia do głównej treści pracy. Szkoda wszakże, że przy jego pisaniu Autor nie sięgnął do publikacji innych autorów zajmujących się dziejami polskiego wywiadu wojskowego w okresie międzywojennym. Mam tu m.in. na myśli pracę ppłk. dypl. Kazimierza Banacha²², monografię autorstwa niżej podpisanego²³ wraz z uzupełniającymi ją dokumentami, relacjami i wspomnieniami²⁴ czy też źródłowy artykuł Reginy Czarneckiej²⁵.

¹⁹ W. Włodarkiewicz, *Ocena granicznego Zbrucza, z 1937 roku*, „Mars” 2001, nr 11, s. 143–150.

²⁰ P. Stawecki, *Wojsko Marszałka Józefa Piłsudskiego 12 V 1926–12 V 1935*, Warszawa 2004.

²¹ L. Wyszczelski, *Wojsko Piłsudskiego. Wojsko Polskie w latach 1926–1935*, Warszawa 2005.

²² K. Banach, *Zasady i metody pracy Oddziału II Sztabu*, przedm. i wybór dokumentów A. Wszendyrówny, M. Wodejko, wyd. 2, Warszawa 2009.

²³ W. Włodarkiewicz, *Przed 17 września 1939 roku...*

²⁴ *Wrzesień 1939. Radzieckie zagrożenie Rzeczypospolitej w dokumentach, relacjach i wspomnieniach...*

²⁵ R. Czarnecka, *Organizacja Oddziału II Sztabu Generalnego (Sztabu Głównego) i jego ekspozytur terenowych w latach 1918–1939*, w: *Wywiad i kontrwywiad wojskowy II RP. Studia i materiały z działalności Oddziału II SG WP*, t. 1, Łomianki 2010, s. 8–50.

Rozdział drugi, zatytułowany *Ekspozytura wewnętrzna nr 5 Oddziału II Sztabu Generalnego (Głównego) we Lwowie w latach 1921–1923*, składa się z sześciu podrozdziałów, w których Autor podjął następujące problemy: geneza Ekspozytury 5 Oddziału II oraz początek polsko-ukraińskiej współpracy wywiadowczej; powstanie, struktura organizacyjna oraz funkcjonowanie Ekspozytury 5 w pierwszym okresie jej działalności, utworzenie oraz zadania placówek oficerskich Ekspozytury 5 oraz jej udział w organizacji Sztabu Powstańczo-Partyzanckiego gen. Jurki Tiutiunnyka, a także w przygotowanym i zorganizowanym pod koniec 1921 r. przez ukraińskich sojuszników Polski powstaniu na obszarze Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Właśnie podrozdziały poświęcone tym dwóm zagadnieniom stanowią, moim zdaniem, najbardziej interesujący i najcenniejszy fragment omawianego rozdziału.

Ekspozytura wewnętrzna nr 5 we Lwowie w latach 1924–1939 to tytuł rozdziału trzeciego. Autor przeanalizował tu funkcjonowanie Ekspozytury nr 5 w latach 1924–1925, powołanie Korpusu Ochrony Pogranicza i jego pierwszych struktur wywiadowczych, wpływ utworzenia KOP-u na działalność Ekspozytury nr 5, reorganizację wywiadu KOP i Ekspozytury 5 w latach 1927–1928, zorganizowanie placówek wywiadowczych KOP i ich wpływ na funkcjonowanie Ekspozytury nr 5, włączenie Ekspozytury nr 5 w struktury wywiadu KOP (w pracy: *Podporządkowanie Ekspozytury nr 5 we Lwowie pod wywiad KOP*) oraz zmiany organizacyjne i działalność Ekspozytury 5 w latach 1935–1939.

W treści tego rozdziału dominuje rzeczowy opis, skonstruowany na podstawie dokumentów źródłowych z zasobu CAW. Autor słusznie tu zauważył, że Ekspozytura 5 w analizowanym okresie przechodziła liczne zmiany organizacyjne, a w październiku 1933 r. weszła w skład wywiadu KOP. Wydaje się, że tej zasadniczej zmianie, stabilizującej strukturę organizacyjną i zasady funkcjonowania lwowskiej placówki, można było poświęcić więcej miejsca. Odruch polemiczny budzą zaś opisy działalności na terytorium Rzeczypospolitej (na pograniczu polsko-radzieckim) radzieckich grup dywersyjnych, w tym incydent opanowania przez nie miasta Stołpce, co m.in. wywarło wpływ na decyzję strony polskiej o wzmocnieniu ochrony granicy wschodniej przez utworzenie Korpusu Ochrony Pogranicza²⁶.

Omawiany rozdział kończy się bardzo ogólną charakterystyką działalności Ekspozytury nr 5 po wybuchu II wojny światowej. Brakuje w niej jednak chociażby niewielkiej wzmianki o sytuacji militarnej Lwowa po wybuchu wojny, zagrożeniu miasta przez Wehrmacht, jego obronie (12–22 września) oraz próby określenia wpływu tych wydarzeń na kierunki, jakość i formy pracy lwowskiej placówki wywiadu.

Zadania i metody działalności operacyjnej przez Ekspozyturę 5 przedstawił Autor w obszernym (s. 172–290) i najważniejszym w recenzowanej pracy czwartym rozdziale. Przeanalizował tu formy i metody pracy wywiadowczej lwowskiej ekspozytury, zakres jej zainteresowań wywiadowczych i pozawywiadowczych, system meldunkowy, klasyfikację źródeł informacji oraz pozyskiwanie, rejestrowanie i szkolenie agentów. W dalszej części rozdziału ukazał starannie proces

²⁶ W. Włodarkiewicz, *Z genezy Korpusu Ochrony Pogranicza – napad na Stołpce w 1924 roku*, w: *Wojsko i kultura w dziejach Polski i Europy. Księga jubileuszowa profesora Piotra Matusaka w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa–Siedlce 2006, s. 352–358.

przygotowania technicznego oraz system przerzutu agentów przez granicę państwową, a także finansowanie działalności ekspozytury. W końcowej części podjął problem działalności kontrwywiadowczej na obszarze funkcjonowania Ekspozytury 5 oraz zamieścił szczegółowy opis siedmiu wybranych operacji wywiadowczych i kontrwywiadowczych przeprowadzonych przez jej pracowników. Wydaje się, że ze względów konstrukcyjnych lepsze byłoby umieszczenie tego ostatniego fragmentu w odrębnym rozdziale.

W treści rozdziału czwartego zabrakło charakterystyki warunków działalności wywiadowczej Ekspozytury nr 5 w całym analizowanym okresie na jej przedpolu. Chodzi tu głównie o obszar Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej oraz, w mniejszym zakresie, Ukrainy Zakarpackiej i Słowacji, ale też teren własnego państwa – przydatne byłyby informacje o podziale administracyjnym, strukturze narodowościowej oraz społeczno-politycznej województw nadgranicznych: lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, wołyńskiego i częściowo poleskiego.

Percepcję treści recenzowanej monografii ułatwia konstrukcyjna spójność i klarowność wykładu, tym bardziej warta podkreślenia, że dotyczy trudnego i wielowątkowego tematu. Słabszą stroną pracy stanowi dominacja opisu nad refleksją na temat związków przyczynowo-skutkowych przedstawianych wydarzeń, a także brak pogłębionych końcowych wniosków rozważań. Pewien niedosyt wywołuje też nazbyt ogólne przedstawienie udziału Ekspozytury 5 w rozpoznaniu stanu zagrożenia radzieckiego Rzeczypospolitej, w tym koncentracji Armii Czerwonej w okresie kryzysu czechosłowackiego w 1938 r., a zwłaszcza we wrześniu 1939 r. W szczególności chodzi tu o ocenę przebiegu mobilizacji, transportów operacyjnych i koncentracji Armii Czerwonej czy charakterystykę działalności wywiadowczej Ekspozytury 5 na obszarze Ukrainy Zakarpackiej i Słowacji w latach 1938–1939 oraz w kampanii polskiej 1939 r.

Praca nie jest pozbawiona drobnych potknięć redakcyjnych, aczkolwiek mała ich liczba w żaden sposób nie obniża jej wartości poznawczej. Wnosi ona bowiem nowe, pionierskie ustalenia do wiedzy o działalności polskiego wywiadu wojskowego przeciwko Związkowi Radzieckiemu w latach 1921–1939, szczególnie zaś na południowo-wschodnim, lwowskim jej kierunku.

Wojciech Włodarkiewicz